د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة

بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو
٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتوترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ⓒ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل.

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دکتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاريؒ جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ ولي پشاور پاکستان.

دچاپ نېټه ٤ / جمادي الثاني - ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان) — مخ

د ژباړن سریزه الف

د مصنف لنډه پېژندنه ع

د خپرونکی سریزه ۱

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطی معنی ۱۸

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ... ۲۰

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي ۲۴

غیر مشروع واسطه ۲۹

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته ۳۱

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی ۳۳

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام ۳۵

د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دي ۳۹

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري ۴۳

داهل په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس ۵۳

دواړه مشروع طریقې دي.

دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي ۵۷

په الله باندې توکل او یواځې د الله تر څخه ویرکا او امید ساتل د

توحید څخه عبارت دی. ۶۶

هغه اشیا چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای ۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژباړن سریزه

نحمده ونصلي على رسوله الكريم، امابعد:

دا ښکاره او یقیني خبره ده چې دا نسان دخلقت او پیدا ایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چې دی به دالله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاریات دغه مبارک ایت ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ﴾ د دې مدعیٰ دثبوت یو څرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارک آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي: او نه دی پیدا کړې ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چه ځما عبادت وکړي. - او انسان هله دکمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښې دالله پاك دحکمونو مطابق په سمه او حقیقي معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شك نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاك فرمایي: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾.... الایه (۱)

---

(۱) اسراء: (۷۰) =

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکې او د ډیاتوځانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دئ چې الله رج، په ده باندې د هغې پیرزوینه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه و پیژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یو ځانګ

= او یقیناً عزت ورکړی دئ مونږ

اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوئ لره په وچه او دریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پېژندل شي .

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښې اخرنی او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی ، او شریعت یې کامل او مکمل دی .

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې دوی په شرعی امورو کښې د شرعی اصل څخه پرته ، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي . ولې متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه ګول یو ضروري او لازمي امر دی ! دوئ په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار آخلي او وایي :

دلته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو ، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعني عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي ، نو بیا کله داسې وي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه ، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کتنه په کښې کوم مثبت او اغيزمن اجراات صورت نه نيسي، دغه راز دوئ وايي: کله چې څوک واسطه و نه لرې نو صدراعظم، رئيس جمهور او پاچا ته يې په يواځې ځان ودتلل که ناشونې نه وي نو دزياتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوې وايي: کله چې يو سړی صدراعظم، رئيس جمهور او يا پاچا ته دواليانو او يا وزيرانو په واسطه سره خپله عريضه او غوښتنليک ور وړاندې کړي نو ذکرشوې دولتي مسؤلين بياد خپلو واليانو او وزيرانو په خاطرسره د دغه سړي عريضې او غوښتنليک ته نسبة زيات اهميت ورکوي.

دوئ دخپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقيب وايي: عوام الناس يعنې عادي خلق په دې خاطرچې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او دخپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، يعنې اوليايې کرام نيکان بنده ګان واسطه کاندې چې د الله پاک در بارته يې غوښتنې وړاندې کړي.

دوئ بيا دهمدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پربنياد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایی کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورډډومې او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب ګرځي.

د (الواسطة بین الحق والخلق) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکېښ، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډېره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډېره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې وړده چې په طلا ؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب دا ستفادې وړ وګرځي، که لوستونکې د مطالعې په مهال هېڅ کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هیڅ مبالغه به ورته دا خبره نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درانه دکتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره درو وپیژندم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څیړونکی په سریزه (مقدمه) کښی چی په څپل ذات کښی یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دی خاطر چی په آینده کی په مینه او رغبت سره څپلی مطالعی ته دکتاب تر پای پوری ادامه ورکړئ.

په پای کښی ستاسو توجه دی ټکی ته اړوم چی د څیړونکی سریزه له دی امله چی اوږده وه نو جلا شمېره ورته ورنه کمل شوه او د شیخ د څپلی لیکنی سره یی تسلسل په نظر کښی ونیول شو چی په دی ترتیب سره تر (۱۷) مخه پوری سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمی منتخب کتاب شروع کیږی.

پس دا دی زه د وعدی مطابق په لومړی مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چی مونږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندی چی د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړی.

وصلی الله تعالی علی محمد وآله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب. کنړ افغانستان.

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لَنډَه پیژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی.

تیمیّة د ده نیاټی نوم دی چې اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قابیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چاپیاره تخلص وګرځېدلو چې دهغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په لسمه[۱۰] نیټه د حران په ښار کښې زیږېدلی دی، او کله چې تاتاری یرغلګرو قوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږو[۶] کلونو په عمر ؤ چې والد صاحب یې ورک او د کورنۍ نورو غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی زکاوت څښتن و، نو له دې کبله د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو انډيوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترينه کوم ملګري او يا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره تير که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی و، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو ربښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره کړيده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمانداري او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يو والی ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول و، او په دغه لاره کښی دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یی ورله پروا ساتله .

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښی د دعوت او جهاد په لاره کښی هغه ځلانده څیره ده چی ټول عمر یی د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښی په قتال او جګړه کښی تیر کړی دی، او په دغه برخه کښی یی داسی ستونزی او کړاوونه ګاللی دی چی تاریخ به یی ترقیامته هیر نکړی دی په ټول عمر کښی بیساره علمی ځواک خاوند و، الله پاک ورته په ځانګړی مهربانی سره داسی علم او پوهه ورکړی وه چی د عقل خاوندان ورته حیران پاتی و .

حافظ عمر بن علی البزار لیکلی دی چی یوه ورځ دی د دی حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتل شو نو دی په دی اړه داسی مفصل بحث وکړ چی یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو .

ده دا هم لیکلی دی چی د تعجب وړ خبره ده چی شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښی په داسی حال کښی تصنیف کړی دی چی د مطالعی لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یاده څخه په ځینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وي، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماوو اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ټولو هغو کتابونو نومونه په کومو کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماوو او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د خیرو ښکولو د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې منډل شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه څنګه چې د صحابه وو او تابعینو د اراوو او مسلکونو په باب کافي معلومات او آګاهي درلوده، د غه راز یې د څلورو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به وویل په دغه مسئله کښې د څلور واړه مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګانې ورکړې دي چې هغه په څلورو مذاهبو کښې وجود نه لري دغه ټول دلیل دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد «صحیح» سیکي ثابت شوی دی. ذهبی
وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله
علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیه) نه د علم په یو فن
کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو اوریدونکی
اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن نه پرته
په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گڼله چی بل هیڅوک
د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری
په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په
شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی
پوښتنه وکړه، پس شیخ لږ شیبه سکوت اختیار که او بیا یی
په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په
نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چی کله لږ وخت
روسته حاضرینو ته ځواب آورولونو مولیدل چی تقریبا
(۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق
لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله
توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه د مناقبو دلیکونکو د جملی څخه
حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ھ په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة رح) کښې لیکلي دي: شیخ رح به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او زما دې په الله ج باندې قسم وي چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود ؤ او دی به په دې پوه شوی او د بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو د هغه حدیث بنی معمول به ګرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تاتو څخه به یې د بل هیڅ چا قول ته که هرڅوک به ؤ کوم التفات نه کاوه .

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی مهارت درلوده . او د هغه وجه ده چې تالیفات یې واړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوی دی .

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبی د ده مشهور د شاګردان دي، او د دغه پر دل علمی شخصیتو نور د ذل او جامعی ته وړاندی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جو ته ونی په برخه کښې یو ځرګند دلیل دی .

حافظ ابن کثیر په (البدایه والنهایه) کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د (۷۲۸) ه کال د ذی القعدې د میاشتی په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څېله روح څېل خقیقي مالك ته په داسي حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دنه قرآن کریم آتیا (۸۰) ځله ختم کړی وُ، او په اتیا یم وار سره د سورة قمر اخر نی آیا تو نو (اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنّٰتٍ وَّ نَهَرٍ o فِيْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيْكٍ مُّقْتَدِرٍ o) ته رسیدلی وُ چې بیا د سورة رحمٰن داول څخه متباقي قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعی الضریر چې شیخ رحمه الله به ددوی قرآت پر خوښولو په همدغه ورځ ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلی دی چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځۍ او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پوری نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلی دی چې دده د جنازې د حاضرینو څخه یو تو لګی په دی خبره اتفاق لری چې په شیخ باندی د جنازې د لمونځ کوونکو تعداد د پنځه سوو زره (۵۰۰) څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبل د جنازی، څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کوونکي پکښې راجمع شوی وُ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیاته ګڼه ګو نه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة ، یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی .

الله پاک دی په ده باندی د رحمت باران ورولی او جنت الفردوس دی ور له نصیبه وکړی . آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، ومن سیئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، ومن یضلل فلا هادی له واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله۔

امابعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاك او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقینا چې ډېره «خطرناکه» خطره مهمه او درنه موضوع ده خوافسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي۔ او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اوهام پرستي او بې لارې تربو نه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورویې او د هغه نصرت او تائید ځینه د کوم وعده چې الله پاك له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارك کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)

«او حق دی په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) (۲)

که چیرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه رول فرمایي:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۴)

او تاسو غالب یئ که چیرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالیٰ او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق دری ډلې شوي دي:

(۱) یوه ډله هغه څوک دي چی هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځنۍ واسطې په توګه نه منې.

دې ډيوې (خلقو) پوچې دعوې په وجه د غه شريعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمی کړې دې، او د خپلو عباداتو په برخه کښې، په هغو او هامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د دوی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې ياد وی، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابليسي وسوسې او شيطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی...

دوی د دغه منحرفې عقيدې د رواجولو (په) خپل آوازه داسې او چتوي: «حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ رَبِّي»!! يعنې زړه مې راته د خپل رب څخه خبر راکړې دې!!

دوی په دې لړ کښې د هغو علما ؤ پورې کوم چې د شريعت پيروي، تو قی او مسخرې کوی او وايی: د دې خپل مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دې، او د علم باطن پيروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصلوی، د دې د دغه فتنې په وجه ډير عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لویې روان کړل.

دوی د یرو غیرو مشروع امورو کوم چې
د دوی په کتابونو کښې لیکل شوي دي، مرتکب
ګرځیدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوی
د ارتداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي.

دوی د شریعت د لومړي اصل څخه یا داچې خبر
نه دی، او یا داچې په زوره یې ځنې قانونه په
ناخبرو کښې اچولی دی، ځکه د دغه اصل له مخې هرڅوک
چې د الله پاك د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې
الله تعالی په خپل نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې
نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه
کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شك او شبه نشته
ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب
باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوی تر هغه پورې
چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پيدا شوي وي په منځ د دوی کښې بيا ونه مومي دوی په خپلوز ړونو کښې ځيکان د هغې فيصلې نه چې تاکړې دی، او ويې منې دوی په منلو سره يعنې بې له جګړې په خوښئ سره.

د غه راز کله چې شيطان د دوی لپاره خپل اعمال ښايسته وکړ ځول او د علم او دا رنګه د علم د ښا د لمنځه وړلو لپاره يې مقابله پيدا کړه نو نتيجه يې دا شوه چې په ټپو تيار وکښې روان شو او د خپلو او هامولو خيالاتو په جال کښې کير شو، او بيا د همدغو پوچو او پرسو ده خيالاتو په تياره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کريم کښې داسې فرمايلي دی:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيٰتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا) (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۲ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیاکښی، او دوی گمان کوی چې یقینا دوی خائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفریې کړې دي په آیا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنی یې دځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې دوی د صراط مستقیم څخه کوم چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

«سَتفترِقُ امّتی عَلیٰ ثلاث وسَبْعین فرقةً ثِنْتَانِ و سبعُون فی النّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الجنّةِ وَهِيَ من كان عَلى مثلِ ما انا عليه واصحابي»

رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابي هريرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به مې په دريو او يا تر لسو تقسيم شي چې دوه او يا به يې په اور کښې وي يعنې جهنم ته به ځي او يوه ډله به په جنت کښې وي يعنې جنت ته به ځي، او دغه ډله هغه څوك دي چې په داسې دين، ملت او لاره دروي کومه چې زه او زما د ملگرو (صحابه وو) طريقه، لاره او دين دی»

دغه حديث ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه په سپي سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کړی دی -

۲- دويمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطي په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او مقصد کيدای نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پر بنا د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د نورو انبياوو، او نيکانو خلقو ذوات واسطې نيولي دي او دا عقيده ساتي چې الله تعالیٰ د بندګانو هيڅ عمل نه قبلوي مګر هغه يې قبلوي چې په دغو واسطو سره الله ته پيش وړل شوي وي او د دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسيله ګرځوي.

(تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُوْلُوْنَ عُلُوًّا كَبِيْرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه اومقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه دالله د شان سره مناسب نه دی. العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ په داسي صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو دماوان وکښي یې پیره داران او څوکیداران ودرولي وي، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شي ورننوتلی هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړی شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو دغه ډول عقیده ساتل بیخي دالله تعالیٰ د کلام سره ضدیت لري ځکه الله پاک فرمایي:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم دعا د دعا کوونکی کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دې منې حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما ریښتین دې وکړي په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي.

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارک آیت کښې د یته گوته نیول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسیدو لپاره یوا ځنۍ واسطه په الله تعالی باندې قوي او سپې ایمان لرل دي، او بیا په مشروع طریقه باندې د الله پاک عبادت کول دي.

د غه راز په دې مبارک آیت کښې عبادت د ایمان څخه وروسته ذکر شوی دی، او دا په دې خاطر چې خلک د یته متوجې شي چې عمل صالح یعنی نیک عمل ډیر زیات ارزښت او اهمیت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروري شرط دی؛ او الله تعالیٰ چې په قرآن کریم کښې د کومې وسیلې ذکر کړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نیک عملونه دي، او دا هغه یوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاک ته نژدې کوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې درته پرانیزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: اې ایمان والاؤ! وویریږې د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والې په

---

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالیٰ کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږی.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالیٰ نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دي:
«اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا» (۱)
ترجمه: هغه کسان چې د دوی یې عبادت کوی «را مداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والې لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوي د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.
په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالیٰ ته د تقرب حاصلولو یوا ځنئ لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دخپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوی او د خپلی غلطئ او تيروتنی په وجه نه نيک اعمال ترسره کوی او نه د حرامو څخه ځانونه ساتی .

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چی دوئ د الله تعالی هغه مبارک قول چی په هغی کښی يی د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولوکښی فرمايلی دی :

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِیْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هير کړی دی او يا ترينه هير شوی دی ، ځکه په دغه آيت کښی الله پاک فرمائيی :

پيغمبره ! دوئ ته او وايه چی زه د خپل ځان لپاره نه د گټی رسولو مالک يم او نه دضرر د دفع کولو مالک يم .

دغه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چی خپلی گرانی لور فاطمی رضی الله عنها ته يی پکښی فرمايلی دی : ای فاطمی ! دخپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوي دي چې زه تاد الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د دری څیزو نو ثواب ورته رسیږی چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایې ذکر شوه مسلم روایت کړي دی په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې دانبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه وی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابو حنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول د رمختار او دا هغې تابع نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړی دي: «وَاكْرَهُ اَنْ يَّسْأَلَ اللّٰهَ اِلَّا بِاللّٰهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو ښا محابه یې ذکر په هغو د عاماتو کښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښې موجودې دي.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوې د الله او بندګانو ترمنځ دغه واسطه یو رسالت ګڼي چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، دغه پول دوی د دغه رسالت اهمیت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډیرې چلتۍ سره محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنې د رسول الله صلعم شریعت ته ور دروممې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوستره واسطه او عظیمه وسیله ونیسي. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لوی لکه څنګه چې قرآن کریم لوی او شعاریي په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللّٰهِ نُوْرٌ وَّكِتٰبٌ مُّبِيْنٌ يَّهْدِيْ بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهٗ سُبُلَ السَّلٰمِ وَيُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ بِاِذْنِهٖ وَيَهْدِيْهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد م) او کتاب واضح بیان والا چې ښیوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداري کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او اوباسي دوی له تیارو (دکفر، شك، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښیودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

دغه په له هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته ګوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي.

اما متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډیره زیاته سخته او ازغنه، یعني د مشکلاتو اوکړاوو نوځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نااشنا ګرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولي دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج ګرځولي دي.

د غه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې ځخه را په دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمربن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې ځخه په دې هکله داسې ویلې دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایي: یوا طرافی او باندړه چې به، یو تا وړه او نارو ا عمل تر سره کوي او د احکمات به ور باندې کوي چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وي.»

دا سلام او مسلمانانو د غه پړول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دیو حدیث مفهوم داسې دی؛

دا سلام منونکې لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوری وو، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس نیك مرغه او مبارك دي وي حال د غریبانو۔

د غو غرباؤته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارك قول کښې د جنت زیرې په دې ډول سره ورکړی دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجیه فرقه « د الله پاك د عذاب څخه نجات مندونکې ډله» یقیناً هغه څوك دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروي، الله پاك دې ورله مړي مرحوم وګرځوی او د ژوندو یې ژوند کښې دي ورله برکت واچوی او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دې ورسره مدد او مرسته وکړي څکه همدوی دي چې د هدایت او لارې ښوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دي، او د تقوی او سمی لاری په لور بلونکی او داعیان دی، چا چې د دوی سره د ښمنی کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی پیروی پرېښې ده نو هغوی ګمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، او د حق په لار کښی د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویرېږي

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح)، ته پرېږدو چې د دغه واسطه په هکله ارزښتناکه رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او روښانه کړې.

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په سرو زرو سره ولیکل شی او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره ولولی تر څو د غفلت د خوب څخه را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لور ګامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندګانو قبرو نو ته تیتې د ل او پرې وتل، او په عاجزۍ، ذلت او سرښکته کولو سره یې د د د بار و نو د د روازو مسح کول او ښکلول پرېږدی.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

﴿قُلِ الۡحَمۡدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰی عِبَادِهِ الَّذِيۡنَ اصۡطَفٰی آللّٰهُ خَيۡرٌ اَمَّا يُشۡرِكُوۡنَ﴾ (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه وویل:

د الله پاك او زمونږ ترمنځ خامخا یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاك ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین. ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؛

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړی دی الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوی یې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږی چې الله پاک د کوم شي سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کارکولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، د غه راز د دې نورا مثال دي چې اګاهي حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پو دې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان راوړونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک په نزد باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې د او چتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

(یٰبَنِیۡۤ اٰدَمَ اِمَّا یَاۡتِیَنَّکُمۡ رُسُلٌ مِّنۡکُمۡ یَقُصُّوۡنَ عَلَیۡکُمۡ اٰیٰتِیۡ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَیۡهِمۡ وَلَا هُمۡ یَحۡزَنُوۡنَ ـ وَالَّذِیۡنَ کَذَّبُوۡا بِاٰیٰتِنَا وَاسۡتَکۡبَرُوۡا عَنۡهَاۤ اُولٰٓئِکَ اَصۡحٰبُ النَّارِ هُمۡ فِیۡهَا خٰلِدُوۡنَ ـ) (۱)

ترجمه: ای اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف : ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکي دا ور (یعني دوزخ) دی، دوی په دغه اورکښې همیشه وی.

همدغه ډول الله تعالی فرمایي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغي زماله طرفه تاسو ته هدایت نوهرچا چې متابعت وکړ د هدایت زما پس نه به دی گمراه کیږي (په دنیاکې) او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې) او هرچا چې زماله یاده مخ وګرځاوه، پس بیشکه ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ د لره په ورځ د قیامت کښې ړوند، وبه وایي (دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دې پاڅول زه ړوند حال دا چې زه بینا وم (په دنیاکښې) وبه وایي دغه شان راغلې ؤ تاته آیاتونه ځمونږ پس هیرکړې ؤ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیرکړې شې

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پورې د دوزخيانو د حال بيانولو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمايلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته يوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه ځوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وايي (منکران) هو په تحقيق راغلی وُ مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وبالٰه مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسې مګر په ګمراهی لویه کښې.

دَغه پورې الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَٰذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران ر په ټېل وهلوسره جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوی دوزخ ته، نو پرا به نستی شي دروازې د هغې، او به وايي دوی ته محافظان (څوکيداران) د دغه دوزخ آيا نه وو راغلي تاسی ته رسولان ستاسی د جنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آيتونه د قرآن د رب ستاسی، او ويرېدول به دوی تاسی لره له ملاقات د دغه ورځې ستاسی نه، وو به وايي دوی (کفار) ولې نه راغلي وو مونږ ته او لوستلي يې وو مونږ ته، ليکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کريم د معمول گرځولو په برخه کښې داسی ويلې دی:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کريم کښې دی په هغې يې عمل وکړ نو الله پاک يې متکفل دی نه به په دنيا کښې گمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

---

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمايلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکی (مؤمنانوته په نعیم سره)، او ویره وونکی (کفاروته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ویه رسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو.

همدغه ډول الله تعالیٰ د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمايلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة: ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِیْسٰی وَ
اَیُّوْبَ وَیُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَیْمٰنَ وَاٰتَیْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَیْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَیْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰی تَكْلِیْمًا ۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِیْنَ
وَمُنْذِرِیْنَ لِئَلَّا یَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَی اللّٰهِ
حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ ﴾ (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحی کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحی کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحی کړې ده مونږ ابراهیم ع ته او اسمعیل ع ته او اسحٰق ع ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسٰی ع ته او ایوب ع ته او یونس ع ته او هارون ع او سلیمان ع ته، او ورکړې ؤو مونږ داود ع ته زبور، او وحی کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی ح موسٰی ع سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

(۱) سورة النساء: ۱۶۳ - ۱۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه الله تعالیٰ فرمايي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي رالیږلی شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا ددغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان لکه یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلی شوی حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښې نازل کړي دي، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس) والا سورتونه، او ددې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول نو د الله او په ورځ د آخرت باندي ايمان لرل شو -

الله تعالى د خپلو پيغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قيصې او د غه راز يې د کافرانو د هلاکت د ځرنګوالي قيصې چې پيغمبران يې د روغ ژن کنلي وو بيان کړي دي او فرمايلي دي:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بيشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالېږل شويو بندګانو زمونږ، چې بيشکه پيغمبران هم دوئ ته به مدد ورکول شي، او بيشکه لښکري زمونږ خامخا هم دوي غالبه ربريالي، دي (کافرانو)

همدغه ډول الله تعالى فرمايلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بيشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوونه، هغو کسانو سره چې ايمان يې راوړی دی په ژوند د دنيا کښې او په هغه ورځ چې قائم به شي، و به دريږي، شاهدان (له ملائکو، انبياؤ، او مؤمنانو

---

(۱) سورة صفت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه ډول واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ (۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیګلی مو دی، د دې لپاره چی د ده حکم دې او منلی شی د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړې، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دی:

﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴ (۲) ال عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړ په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده ته او مدد یې وکړه ده ته او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، د غه ستاینې شوی کسان هم دوی خلاصي موندونکی دی۔

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب الله (او امید لري د ثواب او نعمتونو د روستني ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر۔

غَیر مَشرُوع وَاسطه

که د واسطي څخه یې مقصد داوی چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرار و کښې واسطه او مرستندوی وکړي او بنده د غه واسطې ته د مثال په توګه د روزي د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدايت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکي او دسې او د حاجت سرکولو په اميد ترينه د خپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظيم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللي دي ځکه چې دوی اد الله تعالیٰ نه په غير بل څوک متصرفين او سفارشيان نيولي وُ او هغوی يې د نفع او نقصان، مالکان گڼل' او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاک په دې باره کښې داسې فرمايلي دي:

(اَللّٰهُ الَّذِىْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِىْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا شَفِيْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پيدا يې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو کښې دي په شپږ ورځو کښې بيا استویٰ وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکي، ايا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دينه چې جمع به کړی شي دوی خپل پروردگار ته، نه به وي دوی لره سوا د الله نه دوست پیر کونکی او نه سفارشي (شفاعت کونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزگاری وکړي».

فرښتو او انبياؤ سره د تكليف لرې كولو واك نشته.

په دې هكله الله تعالىٰ فرمايي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا) (۲)

ترجمه: ووايه (اى محمده!) دوينه (چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه د مدد گار انو گمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسونه، او نه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لري. هغه کسان چې دوی یې عبادت کوي (رامد د شه ورنه وایي) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوي چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته)، او امید لري د دوی د رحمت د هغه (الله)، او ویریږي د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شي

هم دغه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ، وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: ووایه (دوبته ای محمد ﷺ!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی بانډې د آلهه ؤ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لري د یوی ذرې په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پورته او ښکته)، او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد
د الله، مګر شفاعت د هغه چاچې اجازه ورکړي الله هغه
ته، یا دهغه چاپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت
کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلی دی: ځنې قومونه وو چې
هغوئ به د هغلو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه
السلام اوعزیر علیه السلام او د فرښتې بللی، نو الله پاك
دو یته د دې حقیقت څرګند ه وته وکړه چې فرښتې او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واك لری، او نه
د دو ینه د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښې هغوی
په خپله الله پاك ته د نږدې کید و او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او دهغه
د عذاب نه په ویره کښې دی.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ
مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبَّانِيِّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا
يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې ورکړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا دوایي خلقوته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسې کس وایی) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب ددې چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسوته (پیغمبر) چې ونیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګۍ، آیا حکم به کوی تاسوته په کفر سره پس له هغې چې تاسې مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دې مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه کړه ملائکې او انبیاء د بندګۍ او عبادت حقدار نه دی کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسې توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لرې کولو په وخت کښې ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دوئ باندې کوی (ما فوق الاسباب تربیه)، د ګټو د لاسته راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښې

---

(۱) سورة آل عمران : ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر کېدل کېږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطې دی.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان د و بته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته ور ښای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د وی نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاهنی بوټی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولي - او چې کله پیغمبران د اسیاؤ نه پرته او ملائکی د الله د حکم او د ور کړې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لري او د الله په حضور کښې خپلې بې وسۍ څرګندوی او د عبادت نه یې سر غړونه د ځان له پاره جرم ګڼي نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښې د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نو دا خبره یی درسته او برخای ده څکه دغه کسان د دینی علو پوهان چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت دی څکه چی ددی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ته یی را جمع کړی څکه چی یو یی په یواځې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر.» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شک نشته چي پیغمبرانو د ځانه ر دسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرینبودی بلکښي هغوی په یقیني ډول سره پرینبی دی نو چا چې د غه علم واخست او زده یې نو ده پوره برخه تر لاسه کړه - دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څرنګه چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چي پاچا او رعیت په منځ کښي د وساطت ونډه لري، د الله او مخلوق تر منځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بنده ګان نوته لار م بنسو و نه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته (واسطوته) وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کښي بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی د اسطې قرار لري چې د غه واسطې په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لري. نو د دی دَ اولس یعنې رعیت اړتیاوی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس خپلې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږي، او یا داچې په مستقیمه توګه [ترمیم]. د حاجت منولو د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وي ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دي چې د توبې و یستلو غوښتنه تري وشي که توبه یې ویستله ښه ده، او که توبه یې نه و یستله نو قتل یعنی وژل دې وژلی شي.

او دا هغه کسان دي چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړي دي؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچایانو ترمنځ واسطی دری ډوله دی.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چی کومی واسطي قرار لري د هغي دري وجې دی:

لومړۍ وجه دا ده چی دغه واسطي پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چی پاچاته په هغی باندې علم نه وی خبر ورکوی، نوکه څوک وايي چی الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبریږی مګر هله خبر شی چی ځینی ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړي کافر دی. ځکه چی الله پاک په پټو یعنی په ورو او ډیر پټو خبرو باندې پوهیږی، او هغه څه چي په ځمکه او آسمان کښی پټ دی د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښی ناری او فریاد و نه آوری، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوی، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږی نه، او د غوښتو نکو په غوښتنه سره خفه کیږی نه.

دویمه وجه دا ده چی پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستی نه پرته، نه د ملت د چارو تد بیر کولی شی او نه د د ښمنانو په مقابل کښی د دفاع کولي شی نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چاکومک او مرستې احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمایلی دی؛

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ -) (۱) ترجمه یو ځل مکینی شوی
ده وده کتل شي -

د غه ډول الله تعالی فرمایلی دی :

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا -) (۲)

ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې (کتاب بیان وایی) او په لویی سره یا د کړه الله لره (هر وخت) په لویی کامله سره -

---

(۱) سبا : ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل : ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښي لیکي: په الله باندې بې وسي یعني چر ته راځئ نه چې مددګار ته یې ضرورد پیښ شي، ژباړن

د اسبابو په عالم کښي چې څه موجودات دي الله (ج) د ټولو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اماکوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالا نو معاونت ته احتیاج او ارتیا لري بلکښي حقیقت دا دی چې د دی په بادشاهۍ کښي د هغوی سره برخه وال دي (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوک په سلطنت (واکنۍ) کښي شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ۔

دریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښي د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور نه په دې مورد کښي په دا سې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادہ کښی د ملت دارتیاؤ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شی، او دا یا له دی امله چی د ناصح او مشیر سپارښتنه د ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړی وی، او یا داچی د مشوره ورکوونکی د وینا تر تاثیر لاندی کومی چی تشویق او تخویف د وا ړه او فاده کوله غلی وی.

اما الله تعالیٰ د کرد واشیاؤ رب او مالک دی، او موږ چی څومره په څپل اولاد باندې ترحم لری، الله پاک د دې نه هم زیات په څپلو بندهګانو باندی مهربان دی! -

د غه ړول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک د ارادی پوری اړه لری که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړې وی نو هغه په وجود کښی راځی او که الله تعالیٰ یی اراده نه وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د ده (الله) چی کله د ځینو بندهګانو له پاره د کټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پورې مربوط ګرځولی وی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، د عاکول ورته شروع کړی او په دې برخه کښی ورله په سفارش بنا وکړی، او د غسی د دی نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چی د د غه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چی د احسان کوونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښی یی د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبوره کړي او یا دې هغه الله پاک ته په هغه څه باندې خبر ورکړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلوده، او داسې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او همدغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت... الخ یعنې ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې ورحیږه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبوره ولی نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پوري اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاک فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ ..... الاية (۱)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره یې په ډاګه کړه چې هرهغه څوک چې په غیر د الله (ج) څخه بللی شي، هغه نه واکمن دي او نه ورلره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دي د الله لپاره معاون دي او شیځ نشته چې سفارش یې د الله د اذن پرته کته نه شي رسولی.

اما پاچایان داسې نه دي، ځکه د پاچایانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت یعنې واکمنۍ کښې شریکان وي او کله د پاچایانو سره په دولتي چارو کښې مرستیالان او کومکیان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوایې سفارش منل کیږي اودا کله له دې امله چې پاچا ور ته احتیاج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسینه ویره حس کوي، او کله یې ور له د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبولې چې د دوی د پاچا سره کړي وي

---

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبعی او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی
چی دی خپلی خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبعی
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی خپل
نو کر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو دده
داویره پیدا کیږی چی پایه یی د امر ځمنه سرغړه ونه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بند ګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل چا سفارش
نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی پایی ترینه تمه
کیږی او یا یی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا
تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَکَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
یَخْرُصُوْنَ ـ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقیناً د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولي، او تابعداری نه کوی دوی مگر د گمان، او نه دی دوی مگر د روغژن، اٹکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد ، نازولی ، پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکـه کښې دی .

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان گڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: او بندگی کوی داخلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته ، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربارکښی ، ووایه ته آیا تاسو خبروکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښی او نه په زمکه کښی ریعنی داسی شی چیرې نشته، پاك دی الله تعالی او ډیر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره . او هم دا د نکه الله تعالی

---

(۱) سورة یونس : ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ .) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړه له دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکښې ورک شول (دعغا یې په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی د دروغ د دوی او هغه څه چې تړي یې دوی پر الله) .

۱و د مشرکانو د عقائدو نه د خبر ورکولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَا اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآیه (۲)

ترجمه: (او ویل دوی: عبادت نه کوو موږ د دوی مګر د دې له پاره چې نژدې کړي دوی موږ الله تعالٰی ته په مرتبه د قرب کښې.

د غه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَأْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا .) الاية (۳)

۲و هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا یَمْلِکُوْنَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَلَا تَحْوِیْلاً. اُولٰٓئِکَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ یَبْتَغُوْنَ اِلٰی رَبِّهِمُ الْوَسِیْلَةَ اَیُّهُمْ اَقْرَبُ وَیَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَیَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّکَ کَانَ مَحْذُوْرًا۔ (۱)

مګر سفارش والا او دعا کونکی صرف هغه دول سفارش او دعا کولی شی دکوم په باره کښی چی ورته اجازه شوی وی، پس دی هغه دول شفاعت نه شی کولی دکوم څخه چی منع راغلی یی، لکه د مشرکانو په حق کښی سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو. الله تعالی فرمایلی دي:

(مَاکَانَ لِلنَّبِیِّ وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ یَّسْتَغْفِرُوْا لِلْمُشْرِکِیْنَ وَلَوْکَانُوْٓا اُولِیْ قُرْبٰی مِنْ بَعْدِ مَا تَبَیَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِیْمِ، وَمَا کَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِیْمَ لِاَبِیْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ وَّعَدَهَآ اِیَّاهُ فَلَمَّا تَبَیَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ، اِنَّ اِبْرٰهِیْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِیْمٌ۔) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چی بخښنه وغواړی د مشرکانو له پاره اګرکه وی دوی خاوندان د خپلوئ پس له هغی نه چی ښکاره شو دوی ته چی دوی د دوزخیانو دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۲، ۱۱۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدې وه چې کړې یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره بس هر کله چې ښکاره شوه ابراهیم ته چې دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک ؤ - او دغه ډول الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلي دي:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښې که و وغواړې ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یې) و نه غواړې د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښي الله د وی لره.

او په صحیح حدیث کښې ثابته شوی ده چې الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښې د بخښنې غوښتلو څخه منع کړې دی، او د دې خبرې څخه یې خبر ور کړې دی چې دی (الله) دوی ته بخښنه نه کوی (او فرمایلي یې دي:

(اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښي چې شرک او کړې شي د هغه سره، او بخښي هغه ګناهونه چې کم دي د دینه هغه چا لره چې اراده و فرمایي د مغفرت یې. د غه ډول

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ اَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ اِنَّهُمْ كَفَرُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَمَاتُوْا وَهُمْ فَاسِقُوْنَ) (۱)

ترجمه: او هيڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هيڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړشي، او مه درېږه په قبر دده (د دعاء استغفار، يا تدفين د اهتمام له پاره) بيشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالی او په رسول دهغه، او مړه شوي دي دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالی فرمايلي دي:

(اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بيشکه چې الله نه خوښوي تيريدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې). او په دعا کښې شرعي حدود څخه تجاوز دا دی چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پيغمبرئ مقام غواړي، يا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شوا ويا دا چې د الله پاک څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه څوك دی چی الله پاك ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه تر دی غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعا) کښی گناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندی تینګار نه کوی لکه چی هغوی په هغی باندی د تینګار کولو څخه لکه چی الله تعالیٰ فرمایی معصوم دی:

(اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْکَمُ الْحٰکِمِیْنَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بی شکه وعده ستا سوه حقه ده، او ته تر ټولو حکم کونکی یی،

بیا الله پاك وفرمایل:

(یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَا لَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَکُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِیْنَ. قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَیْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْ لِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَکُنْ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ.) (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دي د داسې عمل والا دي چې نيت نه دی، پس
دُعَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره ده هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه زما! یقیناً زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تانه د هغه چا په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړی ماته او رحم و نه کړی په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هم سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
_{کوی د هغه سفارش}
در بار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پوری اړه لری پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او دا د عا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دی ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کڼل بې له دی چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید کڼل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیکړ تیا وجه ده او په کلي توکه د اسبابو څخه سترګی پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندې داغ لګول دی، بلکې په بنده باندې دالازم دی چې دی به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نورشیان چې خوښ دي وی اسباب مقرر کړي دي -

دَادُنیٰ په حق کښې دَاعلیٰ له طرفه دُعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د خښتن له پاره کولی شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولی شي لکه چې دانبیاؤ علیهم السلام څخه به دشفاعت او دعا غوښتنه کیدله او دغه راز مسلمانانو داستسقاء یعنی دباران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دسفارښت او دعا غوښتنه کړې وه(۱) او همدا رنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښې د دعا کولو مثالونه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تر ه عباس رضی الله عنه د دعا کولو له پاره غوږه که او وباران ئې کړه - د غه ډول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډک دوسفارش کوونکو سرداردی، او دیو شمیر خاصو سفارشونو دپاره هم د همدغه په برخه دی، اما د دی سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنی کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آوري نو تاسې ورسره هغه څه ووایئ چې هغه یې وایي (د آذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا ورد سته پر ما باندې درود ووایی ځکه هغه

---

(۱) دادلیل له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې یو وار درود وو وایي الله پاک په هغه باندې لس کرته درود و ائي بیا ور پسې دالله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړئ حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بندهٔ کانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هیله کوم چې دغه بنده زه ووم و سم پس څوک چې زما لپاره دالله پاک څخه وسیله وغواړي نو د قیامت په ورځې زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په مخه بنه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې و فرمایل: (یَا اُخَيّ لَا تَنسَنَا مِنْ دُعَائِكَ) (۱) ای وروره که! ما په دعاکښی له یاده مه او باسه.

پس نبي علیه السلام د خپل امت څخه غوښتي دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، لیکن د غه غوښتنه ددې جهل څخه نه ده چې دې کړی د خپلو امتیانو څخه سوال کوي بلکښې دې دوی ته په دې باندې د اسې امر کوي لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې په کوم موجې ثواب حاصلیږي، امر کوي، د رسول الله صلی

---

(۱) ددې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله دی او هغه ضعیف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالوکښې
چې د دوی له خوا ترسره کیږی د دوی په شان اجرېځ
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدٰی .... الخ
یعنی چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دۍ چې د ده تابعداري
وکړې بې لدی چې د دوی په اجرکښې څه کمروالۍ راشي
او څوک چې د ګمراهۍ په لوری بلنه ورکوی نو پرده
باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی
چې د ده پیروی کړې وی بې له دی چې د دوی د ګناهو نو
په بارکښې څه کمروالۍ راشی.
پس په داسی حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالوکښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې دی، د دوی
په شان اجر دی.
د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوی
باندې لس ځلی درود وائي رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا څرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت گرځي.

دُعا دَاعِيْ او مَدْعوٌّ له دُواړو ته گټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مگر داچې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واری دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دې همدو مره وي.

په یو بل حدیث کښې راغلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ» (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول ور دعا په غیاب کښې د یوچا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کوونکی) او مدعوٌّ له (دچا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږي اګرچې دعاکونکي په دنیه کښې د هغه څه چې دعا وي له غوښتل کیږي نیت هم وي، له دې امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښې کومه دعا کوي نو په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږي او هم پرې هغه چاته فائده رسیږي چې دعا ورله غوښتل کیږي.

پس چاچې بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په دې سره یې خپل ځان او د عاکونکی دواړو ته کته رسول مقصد وي، نو دې او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه د هغه خپل دعاکونکی ورور د مطلوب په لوري د هڅاوه او د هغه څه تر سره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره یکښې فائده او ګټه ده.

پس غوښتونکی په دعا سره د داسې فعل چې دواړو ته پکښې فائده وي د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوي چې بیا مامورته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږي او آمر ته هم د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږي ځکه چې د غه مامور یې دې نیک عمل ته رابللی دی، او بالخصوص د هغو عاکانو په برخه کښې لکه چې الله تعالی فرمایلي دي بنده مامور کړې شوی دی: (وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱). ترجمه: او که چیرې دا لره کوم وخت چې ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو راغلی وی تا ته پس بخښنه غوښتې وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتې وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالیٰ لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړې ولې داخبره دیاد وی وړ ده چې الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چې دوی دعا د مخلوق له پاره د دا سی شی سوال وکړی چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه وی کړې بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالیٰ عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې دا صلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نزدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لوری د لوی احسان او انعام (پیرزوني) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندی دغې پیرزوینه کړی ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار د نیک عمل وکړی، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ-) (۱)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دی قول کښې یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَ الرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وی چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پرهغوی باندی.

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اګرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې چې له دغه څخه دي د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی۔

اوس په دې لړکښې د دعا غوښتونکي نیت ته کتل پکار دي چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته او یا دځان او دعا کونکي دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعا غوښتونکي ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یوازې خپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (دعاکونکي) ته یې څه ورسیږي، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهي کړې ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوي چې ده ته راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسان کولو سره مشغول او وسو۔

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه یکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نه گناه گارېږي اما بیا هم مامور به، او ما یؤذن له فیه، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته یکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په ځنپل منځ کښې یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توگه استرقاء، یاد دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اگرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی : آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلېږي او صفت یې داسې دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوي مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لري د وسیلې په توگه استفاده نه کوي بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لري کار آخلي.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي : د دی مسئلې په هکله مابل ځاي کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښې مقصد دادی چې هر څوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وي لکه څرنګه چې د مجازی پاچاپانو او رعیت ترمنځ وجود لري، نو هغه د غه عقیدې په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګرځي، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچې د بتانو عبادت او بندګي کوله او ویل به یې:

دا (بتان) دانبیا ود او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زموږ وسیلې دی!

همدا رنګه دا هغه ډول شرك دی چې الله تعالیٰ د هغې په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلي یې دي:

((اتَّخَذُوٓا أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗاۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل د احکامو (د حلالوا وحرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر د دې خبرې چې بندګي دی وکړي دوی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګي په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغې نه چې دوی یې ورسره شریك ګرځوي.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز د الله تعالیٰ څخه په مستقیمه توګه د سوال
کولو په برخه کښې الٰهي فرمان داسې راغلی دی:
(وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىْ عَنِّىْ فَاِنِّىْ قَرِيْبٌؕ اُجِيْبُ
دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِىْ وَلْيُؤْمِنُوْا
بِىْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ). (۱)
ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان
زما له حال زما څخه نو بېشکه زه نژدې یم قبلوم د عاد دعا
کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د مني حکمونه
زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول
د دعا سره) بنا یې چې د دې په سمه لاره محکم پاتې شي -
همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي.
(فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ) - (۲)
ترجمه: پس کله چې فارغ شې (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو
ځان ستړي کوه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت
او زاري کوه -
همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایي: (وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّآ اِيَّاهُ) (۳)
ترجمه: او کله چې تکلیف و رسیږي تاسو ته په دریاب
کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتو
کښې په غیر د الله تعالیٰ نه را بولئ - او همدا رنګه الله پاک

---

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء آیت: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ یَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښی هغه څوک (غوره دی)، چې قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقراره) کله چې وبولی دغه مضطر هغه لره او لری کوی سختی او کرځوی الله تاسو لره خلیفه گان په زمکه کښی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِیْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چې په آسمانونو او ځمکه کښی دی هره ورځ الله په یوبل شان کښی دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید سانل د توحید څخه عبارت دی

شک نشته چې الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړی قطع کړی دی او هم یې په دغه کتاب کښی د توحید د دغه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چې هیڅ یوکس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

---

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمٰن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقونه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ خما په ایاتونو باندې بیه لږه (دنیا)

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ). یعنې دغه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۲)

پس مه دیریږئ له هغوی نه، او له مانه ویریږئ که چیرې یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً). (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا (ندې رسیدلی تاته حال د هغو کسانوچې وو ویلې شو دوی ته: بند کړی تاسو لاسونه خپل او قائموئ یعنې سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له د خلقو نه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیره زیات د ویرې له دغه نه.

دغه رسول الله پاک فرمایلی دی.

(انّما یعمر مسٰجد الله من اٰمن بالله والیوم
الاٰخر واقام الصّلٰوة واٰتی الزّکٰوة ولم یخش
الّا الله). (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سمویې اداء کړی دی لمونځ او ورکړې
یې دی زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی.

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت به د الله
او د الله د رسول دفاره کیږي، او ډیره به یوا څې د
یوا الله څخه کیدای شي.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(ولو انّهم رضوا مآ اٰتٰهم الله ورسوله
وقالوا حسبنا الله سیؤتینا الله من فضله
ورسوله انّآ الی الله رٰغبون). (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوي وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ؤ د دوی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی وییلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (لره به غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارک قول دی چې فرمایي :

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيْلُ . (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دي چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنې کافرانو را ټول کړي دي ستاسې د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو و یریږئ له دوی نه پس د غه ویره ولولان یات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړه او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دې امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دې قول تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وړوړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښې ښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه وی بلکښې داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ﷺ خوښه وی۔

یو څل یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا، آیا زه دی الله شریک وګرځولم؟ داسی ووایه: (ماشاء الله وحده) که د یو الله خوښه وی۔ (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښی د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات را ووځی او بیا خصوصًا په هغه وخت کښی چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو د اکځ خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لري په خطاب کښی وایی: خدای او ته په دا کار کوی، په خدای او تا باندی دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای

(پاتی ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي :
څوک چې لو یه قسم، کوي نو هغه دي په الله سره
قسم یاد کړي او یا دا چې چُپ د دسي. همدارنګه یې
فرمایلي دي : چا چې د الله پاک نه په غیر په بل څه
باندې لویه وکړه نو هغه د شرك مرتکب وګرځیده یعنی
د الله پاك سره یې شریك پیدا کړو -
دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته
رضی الله عنه ته و فرمایل : کله چې سوال کوې نو د الله نه
او کله چې د مرستې غوښتنه کوې نو د الله څخه مرسته غواړه
او وچ شوې دي قلم، یعنې فارغ شوي دي د هغه څه د
لیکنې څخه چې څخکینې دې راتلونکي دي، او ته ورسره مخ
کېږې (یعنې کوم شی چې تا ته در رسیږي هغه مقدر
شوي دي) که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښ وکړي
تا ته کېته نشي رسولی مګر هغه شی چې الله پاك ستا دپاره
له پاره لیکلی وي، او که چیرته ټول خلق د دي خبرې
کوښښ وکړي چې تا ته نقصان او زیان در ورسوي
نو تا ته نقصان نه شي در رسولی مګر هغه شي چې الله
پاك ستا ضرر له پاره لیکلی وي -

(پاڼی صلا) او تا باندې مې سپارلی دی، خدای او تا ته مې
سپارلی دی . د دغه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً روا
دي ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
زما د توصیف په برخه کښې د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول و وایئ. همدا رنګه یې فرمایلی دی:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوې چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
باندې اختر (خوشالي او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندې
درود اووایی، بیشکه ستاسی درود د هر ځای کښې چې
یاستی ما ته را رسیږی.
همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې و فرمایل: په یهودو او نصارا وُ دې
د الله لعنت وی د وی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه و یرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښې منځ ته راغلی ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یی
نه درلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یی ښکاره شی او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي[1] «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل یې کښي وجود لري- (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دی سره دکور څخه دباندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایی مخکښې ذکر شوه د سنن په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دی برخه کښې د هغه دول افعالو نه د ملو څخه ویروله کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دی باندی ځان پوه ول په کار دی چې د (اتخذوا قبور انبیائهم مساجد) چې معنایی دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي؟ -

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومی خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړی دی او بیا یې د غــــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) دعلماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په درې ډوله داسې معنا کړې دي :

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنې په قبرونو باندې سجده ایښودل ۔

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل ۔

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده ۔

شیخ البانی داهم لیکلي دي چې امام شافعي (رح) ویلي دي چې حدیث دغو درې واړو معناګانو ته شامل دي ۔

د دغه رسالې د ثابرونکي په نظر چې د دغه درې واړو معناګانو څخه هره یوه واضح شی په او سني وخت کښې د هرې یوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوي دي، او خلك پکښې لمونځ اداکوي ۔

دغه راز ډیر جوماتونه دي چې په ادیرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او دیاخوا وشاکښې جوړ شوي دي، او دغه ډول په څنو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا امامانو مرې د هغوی خپلو د غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږي چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوري مخې ته واقع کیږي ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او نور ټول د قبرپرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله د زیاتې تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او نارواه اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړی له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دی، خو دې سره سره دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نه کوي، د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه ځه کښې چې را ورولي دي الله تعالی د آسمان له طرفه له او بوڅخه نو ژوندی نه کړي دی ده په هغوا و بو سره ځمکه پس د دې وړ مالي د هغې نه او خپاره کړي يې دی په دې ځمکه کښې له هر قسمه زنده سريعې ځوځيدونکي ځنې -

د غه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شيانو له پاره اسباب ګرځولي دي د کومو وجود چې د دغو دواړو يعنې لمر او سپوږمۍ پورې اړه لري -

دغه ډول يې دعا او شفاعت په هغه ځه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصليږي اسباب ګرځولي دي -

د مثال په توګه په مړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ ادا کول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغوا سبابو د جملې څخه دی چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوی او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه ادا کونکو ته ثواب ورکوی -

اما په اسبابو کښې د ری تکوته متوجه کيدل په کاریکی بوداچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانګړي سبب په پام کښې و نه نيول شي بلکښې د دغه سبب په ځنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دی او دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې ځنې ځنډ ان هم وی چې د هغې لری کول هم ضروری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی ځکه چې ورته اسباب بشپړه نه شی او خندان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږی، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وی هغه پیدا او ښته کاندی اګرچې د خلقو خوښه نه وی، او کوم شی چې د خلقو خوښه وی نو د هغی وجود هله ممکن ګرځی چې الله پاك یې د پیدا کید و اراده وکړی۔

دوییم دا چې د یوشی په سببیت باندی عقید ساتل بې له دی چې په سببیت باندی علم ولری، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې د یو داسی شی سببیت ثابته وی چې یا ور باندی علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دی ګمان اوسی چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښی یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلی یې دی: نذر منونکی د نذر په اداکولو سره کوم غوره عمل نه ترسره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده۔

دریم دا چې دینی اعمال کوم چې مشروع نه وی د اسبابو د جملی څخه نه حسابیږی، ځکه چې مبنی د عبادتو توقیفی ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز ندی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالیٰ څخه په غیر بل چا ته را مدد شه وو، وا راویې، بلې او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چې دی په دی ګمان اوسی چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځینو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړېږی دای شی. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالیٰ د عبادت په برخه کښې وربانډی دا انسان له پاره عمل ترسره کول اګر چې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دا انسان سره د ځینو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی دا الله تعالیٰ سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دا نسان ځنې حاجتونه د کفر، فسق، او عصیان په وجه سره حاصلېږی هو د ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه د پېرلوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسد و تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او گټې د سولو او پخلاینې اړخ راجح او غوره یا متصور دی او د کوم شي څخه چې یې منع کړې ده نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجح او زیات متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په د غو محدودو پاڼو کښې نه ځائېږي نو په لنډو ول سره و د باندې راتوا او چول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library